

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Rzecznik Praw Dziecka

Mikołaj Pawlak

Warszawa, 06 maja 2020 roku

ZSS.422.4.2020.KT

**Pani
Marlena Małąg
Minister Rodziny, Pracy
i Polityki Społecznej**

chciałbym zwrócić uwagę Pani Minister na obecną sytuację kobiet we wczesnej ciąży w kontekście późniejszego ubiegania się o jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia się żywego dziecka – świadczenia stanowiącego istotne wsparcie socjalne w pierwszym okresie po urodzeniu dziecka. Z powodu stanu zagrożenia epidemicznego w związku z występowaniem w Polsce koronawirusa SARS-CoV-2 występują trudności z zarejestrowaniem się na badanie lekarskie stwierdzające stan ciąży najpóźniej w jej 10. tygodniu.

Przedmiotowe świadczenie przyznaje się na podstawie art. 15b ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. z 2020 r. poz. 111; dalej: „u.ś.r.”). Zapomoga przysługuje, jeżeli kobieta pozostawała pod opieką medyczną nie później niż od 10. tygodnia ciąży do porodu (ust. 5 przepisu). Jednocześnie pozostawanie pod opieką medyczną potwierdza się zaświadczeniem lekarskim lub zaświadczeniem wystawionym przez położną (ust. 6 zdanie pierwsze przepisu).

Skutki prawne sytuacji, w której kobieta ubiegająca się o jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia dziecka poddała się opiece medycznej po 10. tygodniu ciąży, były przedmiotem rozważań Naczelnego Sądu Administracyjnego, np. w wyroku z dnia 20 listopada 2015 r., sygn. I OSK 1003/14, którego wciąż aktualna teza stanowi: *„Przepis art. 15b u.ś.r. - ani żaden inny przepis tej ustawy - nie określa w sposób jednoznaczny skutków prawnych sytuacji, w której kobieta ubiegająca się o jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia dziecka poddała się opiece medycznej po 10-tym tygodniu ciąży. W szczególności ustawodawca nie wprowadził zasad ani trybu postępowania dającego organom administracji możliwość zweryfikowania przyczyn, dla których matka wnioskująca o przyznanie zapomogi*

nie poddała się opiece medycznej w powyższym terminie. Brak w ustawie takiej regulacji nie oznacza jednak, że kobieta, która poddała się opiece medycznej po 10-tym tygodniu ciąży, a następnie urodziła dziecko, powinna być automatycznie - niezależnie od okoliczności konkretnej sprawy - pozbawiona prawa do jednorazowej zapomogi z tego tytułu. Wszak z faktu, że ustawodawca nie wprowadził do ustawy procedury umożliwiającej ocenę indywidualnych okoliczności sprawy kobiety wnioskującej o przyznanie zapomogi – w sytuacji gdy poddała się opiece medycznej po 10-tym tygodniu ciąży - nie należy wywodzić wniosku o istnieniu bezwzględnego zakazu przyznania takiej kobiecie prawa do zapomogi. Mamy w tym przypadku do czynienia z luką prawną, wynikającą z zaniechania ustawodawcy, który nie uregulował powyższej kwestii”.

Odnosząc się do przedmiotu problemu Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 22 listopada 2016 r., sygn. SK 2/16, „przyjął że art. 15b ust. 5 u.ś.r. powinien być rozumiany w ten sposób, że jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się żywego dziecka przysługuje także wówczas, gdy kobieta pozostawała pod opieką medyczną później niż od 10 tygodnia ciąży, a opóźnienie to wynikało z przyczyn od niej niezależnych.”. W tym samym wyroku Trybunał zajął stanowisko, że: „na tle badanego przepisu nie ma możliwości zweryfikowania przez organy administracji przyczyn niepoddania się kobiety w ciąży opiece medycznej w wymaganym terminie”.

Z powyższego wynika, że z kategorię brzmienia art. 15b ust. 5 u.ś.r. nie należy wywodzić wniosku o bezwzględnym pozbawianiu prawa do zapomogi w sytuacji, w której kobieta pozostawała pod opieką medyczną później niż od 10. tygodnia ciąży do porodu. Niemniej praktyka stosowania prawa daje przykłady, że organy właściwe nadal często odmawiają zapomogi, uzasadniając rozstrzygnięcie niepozostawaniem przez kobietę pod opieką medyczną przed upływem 10. tygodnia ciąży. Rodzi to po stronie osoby ubiegającej się o świadczenie konieczność uruchomienia postępowania odwoławczego, a nawet skorzystania z prawa do skargi do sądu administracyjnego.

Zatem nawet jeśli funkcjonują pewne mechanizmy umożliwiające dochodzenie zapomogi w sytuacji, w której kobieta nie ze swej winy poddała się opiece medycznej po 10. tygodniu ciąży, to jednak nie rozwiązują one w sposób realny i systemowy problemu, z którym w przyszłości przyjdzie zmierzyć się osobom ubiegającym się o świadczenie.

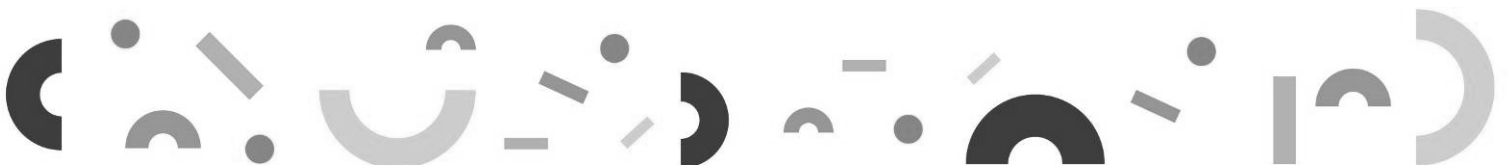
Wprowadzenie do ustawy o świadczeniach rodzinnych narzędzia dającego organom właściwym możliwość zweryfikowania na etapie postępowania pierwszoinstancyjnego

przyczyn, dla których matka nie poddała się opiece medycznej w terminie, o którym mowa w art. 15b ust. 5 u.ś.r., znacząco pozytywnie wpłynie na szybkość i prostotę postępowań.

Mając powyższe na uwadze, stosownie do art. 11 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. z 2020 r. poz. 141), zwracam się do Pani Minister z uprzejmą prośbą o dokonanie analizy problemu i w zależności od wyprowadzonych wniosków – o podjęcie działań zmierzających do systemowego rozwiązania skutków poddania się przez kobietę w ciąży opiece medycznej po 10. tygodniu ciąży.

Będę wdzięczny za przychylenie się do mojego wniosku.

Potwierdzam zgodność kopii wydruku z dokumentem elektronicznym:

Identyfikator dokumentu	249478.778000.1461792
Sygnatura dokumentu	ZSS.422.4.2020
Data dokumentu	2020-05-06
Skrót dokumentu	51F81C2B16B2D7A1FEF7D58750B23E5831A4275E
Wersja dokumentu	1.6
Data podpisu	2020-05-06 16:02:57
Podpisane przez	MIKOŁAJ PAWEŁ PAWLAK Rzecznik Praw Dziecka

EZD 3.100.1.1.8983

Zgodnie z Zarządzeniem Nr 1 Rzecznika Praw Dziecka z dnia 2 stycznia 2015 roku wprowadzającym w Biurze Rzecznika Praw Dziecka system Elektronicznego Zarządzania Dokumentacją, pismo podpisane elektronicznym podpisem kwalifikowanym nie wymaga podpisu własnoręcznego jako właściwie zatwierdzone w systemie teleinformatycznym BRPD.